

Як ми вже раніше зазначали, саме від соціальних впливів, під які індивід потрапляє у своєму житті, буде залежати його особистий та професійний успіх [3]. Тому треба пам'ятати, що більшість деформацій особистості пов'язані з знеціненням нею об'єктивно значущих сфер життєдіяльності внаслідок не конгруентних соціальних впливів.

Отже, акцент потрібно робити на формуванні, перш за все, системи цінностей особистості, у якій особливе місце повинні посідати моральні цінності, на яких ґрунтуються всі інші аксіологічні утворення. Знецінення цінностей та ігнорування системних принципів контринтуїтивності, емерджентності, необхідної різноманітності та прогностичності у виховній роботі, приводить до деперсоналізації та деформації особистості.

Список бібліографічних посилань

1. Гарькавець С. О. Соціально-нормативний конформізм особистості у психологічному вимірі : монографія. Луганськ : Ноулідж, 2010. 343 с.
2. Третьяченко В. В. Управлінські команди: методологія та теорія, формування і розвиток : монографія. Луганськ : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2004. 300 с.
3. Гарькавець С. О. До проблеми формування особистості правоохоронця в умовах розвитку інформаційного суспільства // Психологічні та педагогічні проблеми професійної освіти та патріотичного виховання персоналу системи МВС України : матеріали наук.-практ. конф. (м. Харків, 7 квіт. 2017 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2017. С. 19–21.

Отримано 15.02.2018

УДК 159.99

Ярина Степанівна АНДРУШКО,

доцент кафедри психології

Львівського державного університету внутрішніх справ,

кандидат психологічних наук

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЦЕСУ ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЇ ПРАВООХОРОНЦІВ

Висвітлено суть поняття «професіоналізація». Проаналізовано деякі психологічні теорії професійної діяльності особистості, у контексті роботи правоохоронця.

Проблема формування професіоналізму в людини не може не розглядатися у контексті психологічної науки. Внаслідок впровадження інноваційних інформаційних технологій, комп'ютеризації життя та діяльності людини змінилися погляди на професійну діяльність особистості, її професіоналізм та процес професіоналізації як такий.

Професіоналізацію, зазвичай, вважають цілісним неперервним процесом становлення особистості спеціаліста. Цей процес починається з моменту вибору професії і триває протягом усього професійного життя.

У сучасній психології більшість досліджень присвячена різним аспектам професійної діяльності та професіоналізації особистості: виявлення сутності, етапів та чинників, які обумовлюють становлення професіонала і суб'єкта діяльності (К. О. Абульханова-Славська, В. А. Бодров, Є. О. Климов, В. О. Щадриков тощо); визначення ролі та місця здібностей, інтересів, мотивів та індивідуально-особистісних особливостей у формуванні професійно-важливих якостей спеціаліста, а також оптимізації підготовки й умов здійснення успішної професійної діяльності (Е. Ф. Зверев, Є. О. Климов, Б. Ф. Ломов, Б. М. Теплов тощо) [3, с. 99–105].

Серед сучасних дослідників проблеми професіоналізації майбутніх працівників Національної поліції виокремлюються такі аспекти дослідження цієї тематики: а) теоретичні положення, пов'язані з концепцією єдності психіки та діяльності, яка розробляється у вітчизняній та радянській психології (Л. Виготський, Г. Костюк, О. Леонтьєв, С. Максименко, С. Рубінштейн тощо); б) принципи системного підходу в психології (П. Анохін, С. Бочарова, Б. Ломов, В. Шадріков тощо); в) теоретичні положення, пов'язані з теорією моделі фахівця (Г. Акопов, О. Землянська, Н. Кузьміна, А. Маркова, Н. Нечасєв, А. Ситніков); г) загальнопсихологічні дослідження в галузі розвитку особистості як суб'єкта професійної діяльності у відомчих закладах (В. Пирожков, А. Зелінський, В. Образцов, О. Бандурка, М. Костицький, В. Асєєв, О. Сафін тощо) та ін. [1].

Новий підхід у дослідженні професійного розвитку фахівця виявляється у альтернативній стратегії професіоналізації, яка може бути представлена через модель адаптивної поведінки і через модель професійного розвитку. Зокрема, на думку Н. О. Чайкіної, професійна адаптація майбутнього фахівця – це процес взаємодії особистості і соціального середовища з метою досягнення таких стосунків між ними, які в найбільшій мірі забезпечують ефективність професійної діяльності, розвиток виробничого колективу і особистісну задоволеність професійною самореалізацією [4, с. 14–20].

Натомість В. Бодров проаналізувавши теорії професійного розвитку особистості, які представлені у працях Б. Ананьєва, Є. Рибалко і достатньо повно викладені І. Кондаковим та А. Сухарьовим зробив наступні висновки:

1) успішність професіоналізації визначається ступенем відповідності індивідуально-психологічних особливостей особистості вимогам професії.

2) кожна людина відповідає вимогам декількох професій.

3) ступінь співвідношення індивідуально-психологічних особливостей і професійних вимог визначає рівень інтересу до професії, задоволеності нею, прагнень до професійного вдосконалення тощо.

4) професіоналізація реалізується протягом всього професійного шляху особистості, попри наявність відповідних стадій та періодів, які характеризуються різними професійними вимогами.

5) характер співвідношення індивідуально-психологічного складу здібностей і вимог професії (повнота, інтенсивність, специфічність тощо) визначає особливості професійного і психологічного розвитку особистості, її спрямованість (прогресія, регресія), вибірковість, точність тощо.

6) професійний розвиток особистості, її операційних і психологічних якостей та структур, відбувається не рівномірно і гетерохронно (не одночасно).

7) визначальним у професійному розвитку особистості є характер провідної діяльності, а також співвідношення з нею домінуючих і субдомінуючих різновидів діяльності.

8) спрямованість особистості є головним психологічним чинником вибору професійного шляху і професіоналізації.

9) ставлення до професії, її освоєння і трудова діяльність, змінюються і корегуються під впливом професійних, психологічних, фізіологічних, медичних, соціальних та інших чинників, які визначають особливості життєвої і трудової активності людини, її життєдіяльності [2, с. 128].

Досягнення будь-якою людиною професійних успіхів пов'язане з внутрішнім потенціалом індивіда та зовнішніми чинниками. До внутрішніх потенцій людини ми зараховуємо наявність загальних та спеціальних здібностей, професійних якостей, емоційно-вольових властивостей тощо. До зовнішніх умов належить вплив професійного оточення та соціально-економічного середовища.

Таким чином, підвищена увага до процесу професіоналізації в правоохоронних органах обумовлює потребу в кваліфікованому та ефективному персоналі. Це буде свідченням функціональної спроможності правоохоронної системи загалом.

Список бібліографічних посилань

1. Андрушко Я. С. Психологічні захисти в структурі професійної ідентичності майбутнього працівника органів внутрішніх справ : монографія. Львів : Львів держ. ун-т внутр. справ, 2016. 276 с.

2. Бодров В. А. Психология профессиональной пригодности : учеб. пособие для вузов. М. : ПерСэ, 2001. 511 с.

3. Єгорова Є. Психологічні проблеми розвитку особистості у процесі набуття професії. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2007. № 3. С. 99–105.

4. Чайкіна Н. О. Методичні засади співвідношення Я-базового і Я-ситуаційного у структурі професійної адаптації. *Практична психологія та соціальна робота*. 2012. № 6. С. 14–20.

Отримано 25.02.2018

